

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KMETIJSTVO,
GOZDARSTVO IN PREHRANO

Izmenjava znanja in prenos informacij s področja intervencije dobrobit živali (DŽ) za leto 2023

Podintervencija DŽ za PRAŠIČE

Avtorji: Anja Mežan, mag. Sašo Sever, Mag. Darja Prevalnik

Sofinancira
Evropska unija

Za vsebino je odgovorna Kmetijsko
gozdarska zbornica Slovenije

Organ upravljanja, določen za izvajanje
Skupni strateški načrt 2023-2027 je
Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in
prehrano.

Leto 2023

Kazalo vsebine:

INFORMIRANJE UPRAVIČENCEV O IZVAJANJU INTERVENCIJE	3
PREDSTAVITEV INTERVENCIJE DOBROBIT ŽIVALI IN PODINTERVENCIJE PRAŠIČI IZ INTERVENCIJE DOBROBIT ŽIVALI.....	5
PREDSTAVITEV ZAHTEV PODINTERVENCIJE DŽ ZA PRAŠIČE PRI TEKAČIH IN PITANCIH	10
IDENTIFIKACIJA IN REGISTRACIJA ŽIVALI	15
PRAVILNO MESEČNO POROČANJE STALEŽA PRAŠIČEV NA KMG	26
SEZNANITEV S TEŽAVAMI NA TERENU PRI IZVAJANJU PREGLEDOV NA KRAJU SAMEM ZA PODINTERVENCIJO DŽ ZA PRAŠIČE IZ INTERVENCIJE DOBROBIT ŽIVALI 2022.....	27

Informiranje upravičencev o izvajanju intervencije

Anja Mežan, KGZS – Zavod NM, specialistka za živinorejo

Uredba o intervenciji dobrobit živali za leto 2023 (Uradni list RS, št. 166/22) oziroma Uredba o spremembah Uredbe o intervenciji dobrobit živali za leto 2023 (Uradni list RS, št. 113/23) (v nadaljevanju: uredba) določa izvajanje intervencije dobrobit živali (v nadaljevanju: DŽ). Strateški načrt skupne kmetijske politike (v nadaljevanju: SKP) tudi v programskem obdobju 2023 do 2027 ohranja to vrsto pomoči iz sklopa razvoja podeželja. S to uredbo se za intervencijo DŽ določajo namen podpore, upravičenci, pogoji za dodelitev sredstev, pogoji za izplačilo sredstev in finančne določbe za izvajanje. Novost v letu 2023 je, da se intervencija DŽ izvaja v okviru štirih podintervencij. Podintervencijam prašiči, govedo, drobnica so dodali še podintervencijo konji. V prihodnjih letih nameravajo v intervencijo vključiti še perutnino.

Uredba navaja, da je namen intervencije DŽ vzpodbuditi kmetijska gospodarstva k izpolnjevanju zahtev za dobrobit živali, ki presegajo predpisane zahteve ravnanja pogojenosti (prej navzkrižne skladnosti) in tudi običajno rejsko prakso, ki je v skladu z Uredbo 2021/2115/EU opredeljena za te zahteve v strateškem načrtu SKP.

Upravičenec do plačil iz intervencije DŽ je nosilec kmetijskega gospodarstva, ki se vključi v eno ali več podintervencij intervencije DŽ in izpolnjuje pogoje iz te uredbe.

Vlaganje in trajanje zahtevka

- je **enoletna intervencija**,
- **zahtevki** za posamezno podintervencijo **se vložijo ločeno**,
- **zahtevki** so bili sestavni del **zbirne vloge za leto 2023**.
- **zahtevki za podintervencijo DŽ – prašiči** se, kjer je na kmetijskem gospodarstvu **več gospodarstev, vložijo za vsako posamezno gospodarstvo**,
- zahtevki za podintervencijo DŽ – govedo, DŽ – drobnica ali DŽ – konji **se vlagajo za kmetijsko gospodarstvo**.

Usposabljanje

Tudi v novem programskem obdobju je predpisano usposabljanje za vse vključene upravičence. Usposabljanje obsega **najmanj štiri pedagoške ure**. Udeležiti se ga lahko **nosilec kmetijskega gospodarstva** ali **član kmetije** oziroma oseba, **zaposlena na kmetijskem gospodarstvu**. Opraviti ga mora najpozneje **15.decembra 2023**.

Upravni pregled izpolnjevanja zahteve glede usposabljanja

Agencija za kmetijske trge in razvoj podeželja (v nadaljevanju: agencija) bo 15.1.2023 izvedla upravni pregled izpolnjevanja zahtev in sicer bo preverjala udeležbo na usposabljanju. Iz **evievidenc o izobraževanju, usposabljanju in svetovanju za potrebe kmetijstva in razvoja podeželja (nadaljevanju: evidenc)** bo za vaše kmetijsko gospodarstvo (v nadaljevanju: KMG) prevzela številko KMG-MID in število opravljenih ur usposabljanja. V kolikor bo iz omenjenih evidenc razvidno, da ste se izobraževanje udeležili v predpisanem času, bo za vaše KMG izpolnjen pogoj glede udeležbe na usposabljanju.

Sporočanje višje sile in izjemnih okoliščin:

11.11.2023 je v veljavo stopila Sprememba uredbe. Sprememba se glasi na pravico do izplačila v primeru nastanka višje sile in izjemnih okoliščin. Sprememba uredbe je bila pripravljena zaradi letošnjih izjemnih vremenskih dogodkov in njihovih posledic, predvsem tistih, v začetku avgusta. Sprememba se glasi, da v primeru dokazanih in pravilno sporočenih primerov nastanka višje sile ali izjemnih okoliščin se plačilo dodeli v celoti. Plačilo se v celoti dodeli samo za tisti zahtevek oziroma žival, za katero je bila višja sila ali izjemna okoliščina v postopku individualne obravnave ugotovljena, dokazana in je bila višja sila tudi sporočena v skladu s predpisanimi postopki. **V 15 delovnih dneh od dneva, ko je upravičenec to zmožen storiti**, se mora primere višje sile ali izjemne okoliščine **sporočiti agenciji na predpisanem obrazcu** ter k obrazcu **priložiti ustrezna dokazila**. Obrazec za sporočanje višje sile in izjemnih okoliščin z navodili za izpolnjevanje lahko poiščete preko spletne strani ali s klikom na link: <https://www.gov.si/zbirke/storitve/oddaja-zbirne-vloge-za-let-2023/>, lahko pa ga dobite na pristojni Izpostavi kmetijske svetovalne službe. Če se med trajanjem obveznostivišja sila ali izjemne okoliščine **prenehajo**, mora upravičenec **v 15 delovnih dneh od njihovega prenehanja agenciji pisno sporočiti datum prenehanja višje sile ali izjemnih okoliščin**. *Od dneva prenehanja višje sile ali izjemnih okoliščin mora upravičenec znova izpolnjevati vse zahteve.*

Razpoložljiva sredstva

Za intervencijo DŽ v letu 2023 je namenjenih do 10.000.000 eurov. Plačila iz intervencije DŽ se v celoti izvedejo po 1. aprilu 2024.

Sredstva za izvajanje intervencije DŽ za leto 2023 zagotovi Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Republike Slovenije v letu 2024 v okviru svojega finančnega načrta, iz proračuna Republike Slovenije v višini 29,80 % in iz sredstev Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja v višini 70,20 %.

Predstavitev intervencije dobrobit živali in podintervencije prašiči iz intervencije dobrobit živali

Anja Mežan, KGZS – Zavod NM, specialistka za živinorejo

Strateški načrt skupne kmetijske politike tudi v programskem obdobju 2023 do 2027 (SNSKP) ohranja to vrsto pomoči iz sklopa razvoja podeželja. Intervencija Dobrobit živali, kot temu po novem rečemo, je v novem obdobju SNSKP razširjena na več živalskih vrst. V letu 2023 se intervencija DŽ izvaja v okviru štirih podintervencij, govedu, prašičem in drobnici so dodali še podintervencijo konji. Intervencija DŽ, v strateškem načrtu označena z oznako IRP28 se v letu 2023 izvaja za: prašiče, govedo, drobnico in konje. Za vključitev v podintervencijo velja vstopni pogoj določen glede na najmanjše število zahtevanih živali. Podintervencije se med seboj razlikujejo tudi po zahtevah v katero se upravičenec s svojim KMG vključi v posamezno podintervencijo.

Podintervencija DŽ - govedo

Za vključitev v podintervencijo DŽ - govedo velja vstopni pogoj določen glede na najmanjše število zahtevanih živali. Ta določa, da mora upravičenec na dan vnosa zahtevka za posamezno zahtevo za podintervencijo DŽ – govedo rediti najmanj tako število govedikot ustreza 2 GVŽ goveda. Za preračun števila goveda v GVŽ se za govedo upošteva koeficient glede na kategorijo živali, ki so vključene v podintervencijo. Za pridobitev plačil za podintervencijo DŽ – govedo mora upravičenec izpolnjevati najmanj eno izmed zahtev: paša goveda, izpust, vzreja telet in izkoreninjenje goveje virusne diareje.

Podintervencija DŽ - drobnica

Za vključitev v podintervencijo DŽ - drobnica je vstopni pogoj določen glede na najmanjše število zahtevanih živali. Upravičenec na dan vnosa zahtevka za posamezno zahtevo za podintervencijo DŽ – drobnica rediti najmanj tako število drobnice kot ustreza 2 GVŽ drobnice. Za preračun števila drobnice v GVŽ se za ovce in koze upošteva koeficient 0,15. Podintervencija DŽ –drobnica vključuje obvezno zahtevo in izbirni zahtevi. Upravičenec mora izvajati obvezno zahtevo, lahko pa izbere tudi eno ali obe izbirni zahtevi te podintervencije. Izbirni zahtevi mora upravičenec izvajati za vse živali za katere uveljavlja obvezno zahtevo. Podpora se dodeli za vse kategorije registriranih čistopasemskih konj, ki potencialno vstopajo v prehransko verigo.

Podintervencija DŽ - konji

Reja privezanih konj ni dovoljena, razen v času krmljenja. Za vključitev v podintervencijo DŽ – konji je moral upravičenec na dan vnosa zahtevka za podintervencijo DŽ – konji rediti najmanj 2 GVŽ konj. Za preračun števila konj v GVŽ se za konje upošteva koeficient glede na kategorijo živali, ki so vključene v podintervencijo. Zahteva za izvajanje podintervencije se izvaja za pašo konj in izpust.

Podintervencija DŽ – prašiči

Za vključitev v podintervencijo DŽ prašiči veljajo vstopni pogoj določeni po uredbi in sicer upravičenec je moral imeti za gospodarstvo, na katerem uveljavlja podintervencijo DŽ – prašiči, izveden pregled gospodarstva in podatke iz pregleda

gospodarstva najpozneje en dan pred vložitvijo zahtevka vnesene v Centralni register prašičev.

Na dan **pregleda gospodarstva** je moral upravičenec na posameznem gospodarstvu, za katero uveljavlja podintervencijo DŽ – prašiči, **rediti**:

- *10 ali več plemenskih svinj oziroma plemenskih mladice*, če uveljavlja zahteve, ki se nanašajo na plemenske mladice, plemenske svinje ali tekače;
- *50 ali več tekačev*, če uveljavlja zahteve, ki se nanašajo na tekače, in vstopni pogoj iz prejšnje alineje ni izpolnjen;
- *50 ali več pitancev*, če uveljavlja zahteve, ki se nanašajo na prašiče pitance.

Trajanje obveznosti

Upravičenec mora izpolnjevati obveznosti iz podintervencije DŽ – prašiči **od 1. januarja 2023 do 31. decembra 2023**.

V začetku leta 2023 ste imeli s strani Agencije za kmetijske trge in razvoj podeželja opravljen pregled gospodarstva.

Pregled gospodarstva:

1. **pregled in popis podatkov o objektih** na gospodarstvu, **podatkov o številu plemenskih svinj in plemenskih mladice ter številu tekačev in pitancev**;
2. **pregled pogojev** za izpolnjevanje posamezne zahteve;
3. **določitev največjega dovoljenega števila živali v primeru uveljavljanja zahtev za večjo neovirano talno površino**;
4. **izris tlorisa za posamezen objekt na gospodarstvu**, v katerem je bil opravljen pregled izpolnjevanja zahtev, **z vrisanimi boksi in vnesenimi dimenzijami boksov**;
5. v primeru uveljavljanja **zahteve za izpust tudi izris tlorisa izpustov z vnesenimi dimenzijami**.

Nabor možnih zahtev

Upravičenec mora na posameznem gospodarstvu, za katero uveljavlja podintervencijo DŽ – prašiči, izpolnjevati najmanj eno izmed naslednjih zahtev:

1. *za plemenske svinje in plemenske mladice*:
 - zahtevo za skupinsko rejo z izpustom;
 - zahtevo za 15 % večjo neovirano talno površino na žival v skupinskih boksih glede na površino, določeno s pravilnikom, ki ureja zaščito rejnih živali;
 - zahtevo za dodatno ponudbo strukturne voluminozne krme;
2. *za tekače in pitance*:
 - zahtevo za 15 % večjo neovirano talno površino na žival v skupinskih boksih glede na površino, določeno s pravilnikom, ki ureja zaščito rejnih živali, z najmanj 40 % deležem polnih tal;
 - zahtevo za 20 % večjo neovirano talno površino na žival v skupinskih boksih glede na površino, določeno s pravilnikom, ki ureja zaščito rejnih živali;
 - zahtevo za zagotovitev obogatitve okolja z zaposlitvenim materialom;
3. *za pitance*: zahtevo za skupinsko rejo z izpustom.

Sporočanje staleža

Podatke o staležu prašičev na svojem KMG mora upravičenec sporočiti na svojem kmetijskem gospodarstvu za vsako posamezno gospodarstvo ne glede na to, ali za to gospodarstvo uveljavlja podintervencijo DŽ – prašiči ali ne. Podatke o staležu prašičev na prvi dan v mesecu upravičenec sporoči najpozneje do sedmega dne v mesecu za tekoči mesec. Če je sedmi dan sobota, nedelja ali praznik, se zadnji dan za poročanje prenese na prvi naslednji delovni dan. Upravičenec lahko sporoča podatke o staležu prašičev neposredno v CRPš v elektronski obliki ali prek pooblaščenih organizacij.

Upravičenec sporoča podatke o staležu prašičev v CRPš po naslednjih kategorijah:

- število sesnih pujskov,
- število tekačev,
- število pitancev,
- število plemenskih svinj,
- število plemenskih mladic.

Plačilo

- se dodeli za povprečno število prašičev med trajanjem obveznosti, izraženo v glavah velike živine (GVŽ), za tiste kategorije prašičev, za katere upravičenec uveljavlja zahteve na posameznem gospodarstvu;
- povprečno število prašičev se izračuna iz prijavljenih podatkov o številu prašičev posamezne kategorije v CRPš za posamezno gospodarstvo;

Za preračun števila prašičev v GVŽ upoštevajo naslednji koeficienti:

plemenske svinje in plemenske mladice, težje od 50 kg: 0,5;
drugi prašiči (tekači in pitanci): 0,3.

Upravičenec je upravičen do plačila, če povprečno število prašičev na posameznem gospodarstvu ni manjše od vstopnega pogoja.

PLAČILO IZJEMA POZOR - če upravičenec uveljavlja zahtev0:

- za 15 % večjo neovirano talno površino na žival v skupinskih boksih glede na površino, določeno s pravilnikom, ki ureja zaščito rejnih živali - plemenske svinje in plemenske mladice;
- za 15 % večjo neovirano talno površino na žival v skupinskih boksih glede na površino, določeno s pravilnikom, ki ureja zaščito rejnih živali, z najmanj 40 % deležem polnih tal – tekače in pitance;
- za 20 % večjo neovirano talno površino na žival v skupinskih boksih glede na površino, določeno s pravilnikom, ki ureja zaščito rejnih živali - tekače in pitance;

Je do plačila za te zahteve upravičen le, če število prašičev posamezne kategorije na nobenega od datumov, na katere prijavlja stalež, ne preseže največjega dovoljenega števila živali, ki je bilo za posamezno zahtevo opredeljeno v pregledu gospodarstva in vneseno v CRPš. Tudi število prašičev, ugotovljeno s pregledom na kraju samem, ne sme preseči največjega dovoljenega števila živali.

Plačilo - razširitve oz. dograditve hlevskih zmogljivosti :

Če se med trajanjem obveznosti na gospodarstvu število prašičev zaradi razširitve oziroma dograditve hlevskih zmogljivosti poveča in se s tem preseže največje dovoljeno število živali na gospodarstvu, *mora imeti upravičenec izveden ponovni pregled gospodarstva in v CRPš vneseno novo največje dovoljeno število živali.*

Skupna višina plačila:

je vsota zneskov za posamezne zahteve, za katere je upravičenec vložil zahtevek in za katere izpolnjuje pogoje.

Sporočanje staleža v primeru višje sile:

Upravičenec mora sporočiti stalež prašičev v skladu s prejšnjim členom tudi po nastanku višje sile ali izjemnih okoliščin.

Zmanjšanje staleža prašičev zaradi višje sile ali izjemnih okoliščin:

Za obračun plačila se upošteva povprečno število prašičev, izračunano iz podatkov o sporočenem staležu prašičev za celotno trajanje obveznosti, čeprav je povprečno število prašičev manjše od vstopnega .

Višina plačila za izvajanje posamezne zahteve za podintervencijo DŽ – prašiči letno znaša

1. za plemenske svinje in mladice:

- zahteva za skupinsko rejo z izpustom: 41,06 eura/GVŽ;
- zahteva za 15 % večjo neovirano talno površino na žival v skupinskih boksih glede na površino, določeno s pravilnikom, ki ureja zaščito rejnih živali: 121,06 eura/GVŽ;
- zahteva za dodatno ponudbo strukturne voluminozne krme: 69,75 eura/GVŽ;

2. za tekače in pitance:

- zahteva za 15 % večjo neovirano talno površino na žival v skupinskih boksih glede na površino, določeno s pravilnikom, ki ureja zaščito rejnih živali, z najmanj 40 % deležem polnih tal: 75,66 eura/GVŽ;
- zahteva za 20 % večjo neovirano talno površino na žival v skupinskih boksih glede na površino, določeno s pravilnikom, ki ureja zaščito rejnih živali: 65,44 eura/GVŽ;
- zahteva za zagotovitev obogatitve okolja z zaposlitvenim materialom 21,47 eura/GVŽ;

3. za pitance: zahteva za skupinsko rejo z izpustom: 41,06 eura/GVŽ.

Pregled na kraju samem

Kontrolor na kraju samem na dan pregleda preveri:

- število prašičev po posameznih kategorijah,
- ali je zadnji podatek o staležu prašičev, ki ga je upravičenec prijavil v CRPš, ustrezen,
- pri tem pa upošteva dokumentacijo (dobavnica, račun, spremni list in podobno) in register prašičev na gospodarstvu.
- pri pregledu izpolnjevanja posameznih zahtev upošteva število živali, ki ustreza ugotovljeni površini boksa oziroma izpusta.

Za ta namen mu mora upravičenec na preverjanem gospodarstvu zagotoviti vso dokumentacijo za to gospodarstvo.

Preveritev sporočanja staleža:

Če kontrolor pri pregledu na kraju samem za prijavljene podatke v CRPš ugotovi, da je število prašičev posamezne kategorije na gospodarstvu:

- **manjše od števila prašičev**, prijavljenega v CRPš na presečni datum, ter prijavljeno in ugotovljeno število prašičev **posamezne kategorije ne presega največjega dovoljenega števila živali** za izpolnjevanje posameznih zahtev, ki jih je upravičenec prijavil v zahtevku, se pri izračunu povprečnega števila prašičev **upoštevajo ugotovljeno število prašičev**.
- **večje od števila**, prijavljenega v CRPš na presečni datum, ter prijavljeno in ugotovljeno število prašičev **posamezne kategorije ne presega največjega dovoljenega števila živali** za izpolnjevanje posameznih zahtev, ki jih je upravičenec prijavil v zahtevku, se pri izračunu povprečnega števila prašičev **upoštevajo prijavljeno število prašičev v CRPš**.
- **večje od števila prašičev**, prijavljenega v CRPš na presečni datum, ter da ugotovljeno število prašičev **posamezne kategorije presega največje dovoljeno število živali** za izpolnjevanje posameznih zahtev, ki jih je upravičenec prijavil v zahtevku, **je to razlog za zavrnitev zahtevka**.

Če kontrolor iz **razpoložljive dokumentacije in registra prašičev na gospodarstvu** pri **ugotavljanju števila prašičev** ugotovi **obstoj prašičev** na presečni datum v mesecu izvedbe pregleda na kraju samem, **vendar jim ne more določiti kategorije**, se ti prašiči **ne upoštevajo pri izračunu povprečnega števila prašičev**.

Upravne sankcije:

Če upravičenec ne prijavi staleža prašičev na:

- **en presečni datum** ne prijavi staleža: se mu plačilo za celotno podintervencijo **zniža za 15 %**.
- **dva presečna datuma**: se mu plačilo za celotno operacijo **zniža za 30 %**.
- **več kot dvakrat**: se plačilo za celotno operacijo **zavrne**.

Upravne sankcije zaradi kršitev pogojev za posamezne zahteve in upravne sankcije zaradi kršitev obveznosti usposabljanja so opredeljene v *Katalogu upravnih sankcij*.

Predstavitev zahtev podintervencije DŽ za prašiče pri tekačih in pitancih

KGZS-Zavod Murska Sobota, mag. Sašo Sever

Iz nabora možnih zahtev podintervencije DŽ prašiči, ki so namenjene tekačem in pitancem, se lahko rejec odloča med naslednjimi:

Zahteva za 15 % večjo neovirano talno površino na žival v skupinskih boksih glede na površino, določeno s pravilnikom, ki ureja zaščito rejnih živali, z najmanj 40 % deležem polnih tal,

zahteva za 20 % večjo neovirano talno površino na žival v skupinskih boksih glede na površino, določeno s pravilnikom, ki ureja zaščito rejnih živali in zahtevo za zagotovitev obogatitve okolja z zaposlitvenim materialom.

Omenjene zahteve lahko rejec izvaja tako pri pitancih kot tekačih, medtem ko zahtevo za skupinsko rejo z izpustom, lahko izvaja le pri pitancih.

Zahteva večja neovirana talna površina 15 in 20 %

Visoka gostota naselitve povzroči vedenjske težave, poveča verjetnost za agresijo, tekmovalnost in izbruh bolezni, posledično pa se negativno razmerje med površino in rastjo še poveča. Potrebo po prostoru lahko razumemo kot vsoto prostora za prašiča, ko stoji, sedi ali leži, prostora za aktivnosti prašiča (vstajanje, obračanje, negovanje), družabnega prostora, ki prašiču omogoča socializacijo z drugimi prašiči in prostora, ki je potreben za dostop rejca, prostora, ki je potreben zaradi različnih sistemov reje (nastilj, rešetkasta tla), stojišč, krmilnih pregrad, krmilnikov (za mokro ali suho krmljenje) in prostora za predelne stene, prehode, hlevsko opremo. Pri prvi in drugi zahtevi mora reje tekačem in pitancem zagotavljati naslednje minimalne, neto površine tal:

Tabela 1: Zahtevane površine pri tekačih in pitancih pri zahtevi za 15 % večjo neovirano talno površino na žival v skupinskih boksih z vsaj 40 % polnih tal

Kategorija prašičev	15 % večja površina pri 40 % polnih tal (m²)
Do 10 kg	0,17
10 do 20 kg	0,23
20 do 30 kg	0,35
30 do 50 kg	0,46
60 do 85 kg	0,63
85 do 110 kg	0,75

Nad 110 kg	1,15
------------	------

Tabela 2: Zahtevane površine pri tekačih in pitancih pri zahtevi za 15 % večjo neovirano talno površino na žival v skupinskih boksih

Kategorija prašičev	20 % večja površina (m ²)
Do 10 kg	0,18
10 do 20 kg	0,24
20 do 30 kg	0,36
30 do 50 kg	0,48
60 do 85 kg	0,66
85 do 110 kg	0,78
Nad 110 kg	1,20

Razpoložljiva površina in vrsta tal vplivata na zdravje prašičev, konzumacijo krme, povprečni dnevni prirast, obolevnost v smislu poškodb in bolezni, smrtnost, agresivnost in pojav drugih vedenjskih težav in termoregulacijo. Dovolj prostora prepreči negativna čustvena stanja, kot so lakota in žeja, frustracije, strah, nelagodje in bolečina. Ponudba dodatnega prostora za prašiče posredno vpliva tudi na ekonomsko sposobnost preživetja kmetij. Medtem ko je bilo opravljenih veliko raziskav, ki preučujejo učinke prostora na prašiče do odstavitve, je na voljo malo informacij o učinkih na prašiče po odstavitvi.

Za določitev optimalnih prostorskih zahtev je treba upoštevati tudi ekonomske, zdravstvene in socialne dejavnike.

Ko priporočajo dovolj prostora za domače živali, raziskovalci uporabljajo "alometrično" formulo, ki uporablja povprečno telesno težo in konstanto (k) za izračun potrebnega prostora na žival. Ko je bila ta formula uporabljena za ocenjevanje dovoljenega prostora za prašiče na koncu rasti, je bilo ugotovljeno, da je vrednost "k" 0,0335 (enakovredno 0,7 kvadratnega metra prostora za 100-kilogramskega prašiča na koncu) najmanjši dovoljeni prostor, ki zagotavlja največji dnevni prirast. Ko so prašiči dobili več prostora, ni bilo ugotovljeno povečanje povprečnega dnevnega prirasta, ko pa je bil dovoljeni prostor zmanjšan pod to vrednost, se je povprečni dnevni prirast zmanjševal sorazmerno z gnečo. Enak prostor (vrednost k) je bil predlagan za vzrejne prašiče; vendar se mladi prašiči obnašajo zelo drugače kot starejše živali in imajo lahko drugačne zahteve po prostoru.

Zahteva za zagotovitev obogatitve okolja z zaposlitvenim materialom.

Zagotavljanje zaposlitvenega oz. obogatitvenega materiala prašičem omogoči, da izkusijo pozitivna čustvena stanja, povezana z raziskovanjem, pozitivnimi socialnimi interakcijami, zanimanjem in dejavnostjo, z izboljšanjem kakovosti njihovega okolja. Zaposlitveni material mora izpolnjevati naslednje zahteve:

- je užiten in ga prašiči lahko jejo ali vohajo,
- je žvečljiv in ga prašiči lahko grizejo,
- omogoča raziskovanje in prašiči lahko iščejo po njem,
- je premičen in omogoča preoblikovanje in ga prašiči lahko premikajo ali spremenijo njegov videz in strukturo,
- izkazovati mora trajnostni interes, kar pomeni, da material spodbuja raziskovalno obnašanje, ter da se material redno menja oziroma dodaja,
- živali ga lahko manipulirajo z rilcem,
- na voljo je v zadostnih količinah,
- je čist in higieničen

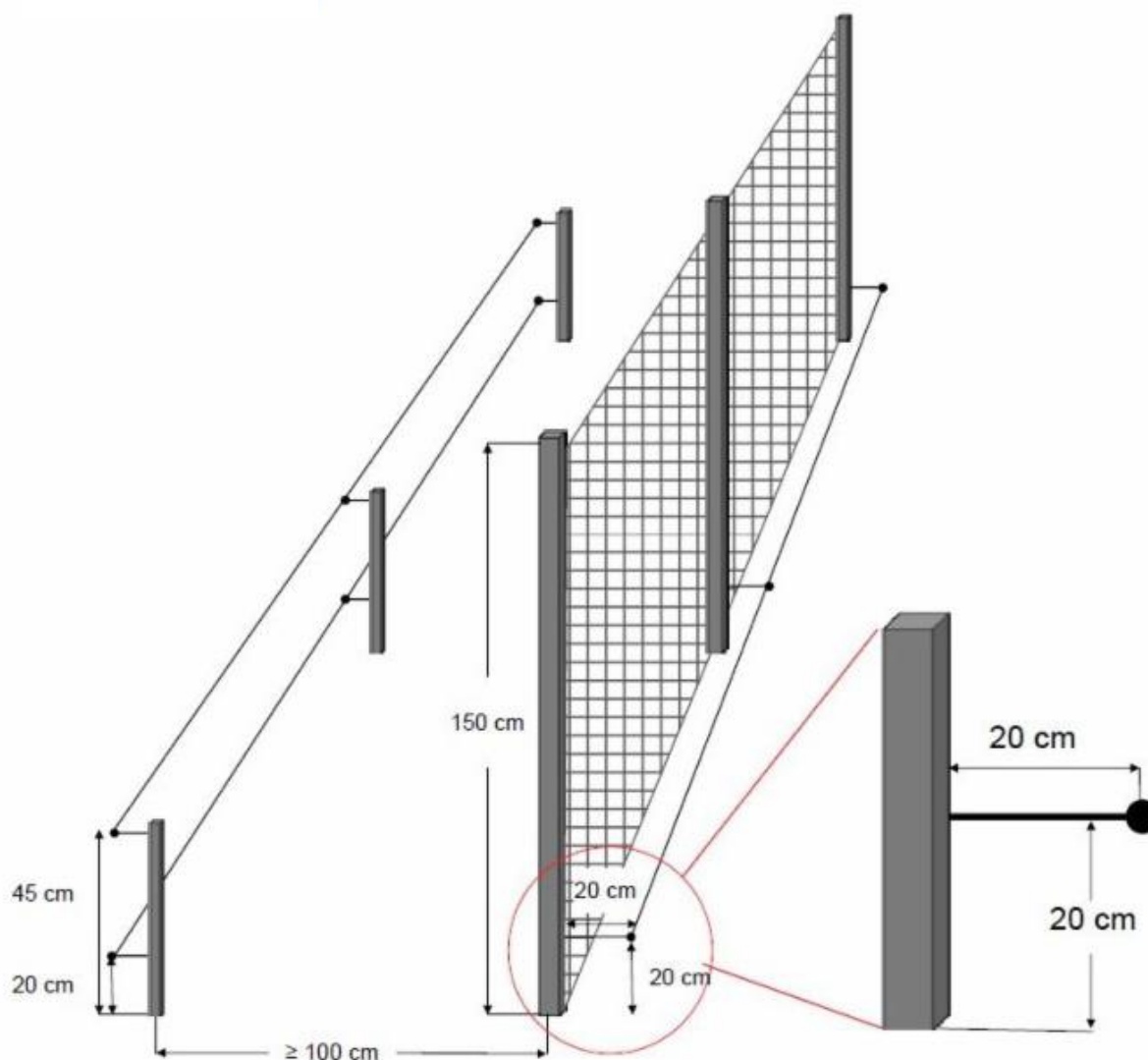
Če je material naraven in hkrati užiten, žvečljiv, omogoča ritje in ga je mogoče preoblikovati ter ni zdravju škodljiv, se šteje, da je material optimalen. Tekočem in pitancem je treba dati vsaj en optimalni material po volji (*ad libitum*). Kot optimalen material za zaposlitev se šteje slama, seno, silaža oziroma senaža kot nastilj ali pa kot dodatek na tla v boksu ali v jasli različnih izvedb.

Če na kmetiji ni na razpolago optimalnega materiala in kmetija ne želi izvajati zahteve, se lahko poslužuje suboptimalnega materiala, ki sicer ne zadovolji vseh potreb in nima vseh značilnosti optimalnega materiala. Če torej ni na voljo optimalnega materiala, morajo imeti prašiči na voljo najmanj dva suboptimalna materiala, ki zagotavljata zadostitev vsem potrebam, kot so npr. zemlja, lesni oblanci, žagovina, gobji kompost, šota, narezan papir, razdelilnik peletov, mehek neobdelan les, karton, naravne vrvi, vreče iz jute, raševinaste vreče, stisnjeno žaganje v briketih (obešeno ali fiksno pritrjeno).

Zahteva za skupinsko rejo z izpustom

Pri zahtevi za skupinsko rejo z izpustom mora biti pitancem zagotovljen stalni ali izmenični dostop do izpusta. Površina izpusta mora biti najmanj 0,55 m² na pistanca, dolžina krajše stranice izpusta pa mora biti najmanj 2 m. Pri izmeničnem izpustu mora upravičenec voditi dnevnik ali urnik izpustov. Vsaka skupina mora biti v izpustu najmanj dvakrat tedensko, vsakič najmanj po dve uri. Boksi, iz katerih se živali izpustijo, morajo biti označeni. Izpust mora biti urejen tako, da se prepreči izlivanje, izpiranje ali odtekanje izcedkov v površinske ali podzemne vode ali okolje. Zaradi vse večjega tveganja, ki ga predstavlja širjenje afriške prašičje kuge pri domačih in divjih prašičih, je za zmanjševanje tveganja za vnos APK v reje domačih prašičev za zagotavljanje primerne biovarnosti na celotnem območju Republike Slovenije odrejen ukrep postavitve ograj okrog izpustov, ki morajo biti ograjeni tako, da se preprečujejo stiki gojenih prašičev z divjimi prašiči. Skladno s Sklepom o določitvi nujnega ukrepa v zvezi

z biovarnostjo zaradi povečanega tveganja za vnos APK v reje prašičev, morajo rejci do konca 2023 poskrbeti za ograje.

Slika 1: Primer postavitve dvojne ograje za plemenske svinje, tekače in pitance

Namen postavitve ograj je preprečiti neposredni stik med domačimi in divjimi prašiči. Zgornja slika prikazuje, kako bi lahko izgledala zaščitna, dvojna ograja za prašiče pitance in tekače. Zunanja ograja naj bo visoka min. 1,5 m in vsaj 0,2 m vkopana v zemljo, namen notranje ograje pa je preprečevanje dostopa domačih prašičev do zunanje ograje.

Viri:

- Uredba o ukrepu dobrobit živali iz PRP RS za obdobje 2014-2020 v letu 2022
- Uredba o intervenciji dobrobit živali za leto 2023
- Sklep o določitvi nujnega ukrepa v zvezi z biovarnostjo zaradi povečanega tveganja za vnos APK v obrate z gojenimi prašiči
- Review: Space allowance for growing pigs: animal welfare, performance and on-farm practicality, The international journal of animal biosciences

- Effect of stocking density on behavior and Pen cleanliness of grouped growing pigs, Agriculture 2022, 12, 418
- Ausläufe in der Schweinehaltung, KTBL, Heft 68

Identifikacija in registracija živali

Mag. Darja Prevalnik, KGZS – Zavod PT, selekcionistka v prašičereji

Vsi imetniki, tudi tisti, ki redijo enega prašiča, se morajo vpisati v evidenco imetnikov rejnih živali in registrirati gospodarstvo. Prašiči, ki se premikajo med gospodarstvi, morajo biti ustrezno označeni ali tetovirani. Ob premiku mora prašiče spremljati ustrezen spremni list za prašiče.

Imetnik prašičev

Imetnik prašičev je pravna ali fizična oseba, ki je odgovorna za živali, četudi le začasno. Vsi imetniki prašičev morajo biti vpisani v Evidenco imetnikov rejnih živali. To pomeni, da morajo biti registrirani tudi imetniki, ki redijo prašiče samo občasno za lastno porabo.

Zaradi spremembe predpisov je bila ukinjena izjema pri registraciji gospodarstev z enim prašičem. Vsa gospodarstva, tudi tista, ki redijo enega prašiča, se morajo vpisati v [Evidenco imetnikov rejnih živali \(EIRŽ\)](#) in registrirati gospodarstvo.

Dolžnosti in naloge imetnika prašičev

Imetnik je odgovoren, da so prašiči na njegovem gospodarstvu pravilno in pravočasno označeni ter da so podatki o premikih prašičev točno in pravočasno sporočeni v Centralni register prašičev (CRPŠ). Imetnik je dolžan voditi register prašičev na gospodarstvu. V primeru, če letno ne redi več kot 5 prašičev, lahko vodi podatke na hrbtne strani spremnih listov.

Sporočanje podatkov v Centralni register prašičev

Imetnik lahko živali na svojem gospodarstvu označuje sam kot tudi sam vnaša premike v Centralni register prašičev (CRPŠ) preko spletnega portala Volos, pri čemer stroškov ni. Dostop do spletnega portala Volos lahko prejme vsak imetnik, ne glede na število živali. Za navedene storitve lahko imetnik vedno pooblasti izvajalce javne službe (kmetijsko-gozdarski zavod, veterinarsko organizacijo s koncesijo). Storitve identifikacije in registracije prašičev se zaračuna v skladu z veljavnim cenikom.

Register prašičev na gospodarstvu

Vsak imetnik prašičev, z izjemo prevoznikov, mora voditi ažuren register prašičev na gospodarstvu (RPG). Iz RPG morajo biti razvidni trenutni stalež živali in kronološko vodeni zapisi o prihodih živali na gospodarstvo, odhodih živali z gospodarstva ter o ponovnih označitvah živali, v primeru izgubljenih ušesnih znamk. Vse spremembe morajo biti vpisane redno, najpozneje v sedmih dneh od dogodka.

Imetnik prašičev je dolžan dovoliti vpogled v RPG na gospodarstvu pooblašeni osebi, če le-ta vpogled zahteva. RPG mora biti na razpolago za namen ukrepov pri varovanju zdravja ljudi in živali ter za namen kontrole še najmanj tri leta po vpisani zadnji spremembi.

RPG se lahko vodi na naslednje načine:

- v knjigi Register prašičev na gospodarstvu,
- z računalniškim programom; v tem primeru mora imetnik na zahtevo pooblaščenih oseb takoj pripraviti izpis na papir v obliki, ki je skladna z obrazci v knjigi RPG,
- gospodarstva, ki letno ne redijo več kot 5 prašičev, lahko vodijo podatke na hrbtni strani spremnih listov. Natančna navodila o vodenju so napisana na hrbtni strani spremnega lista. [Register prašičev na gospodarstvu - izvod 2021](#) (pdf, 1,1 MB)

Označitev prašičev, ušesne znamke za prašiče, ponudbe registriranih dobaviteljev ušesnih znamk za prašiče

Zakonodaja določa, da morajo biti prašiči označeni najpozneje do starosti 9 mesecev.

Prašiči, rojeni po 21. 4. 2021, morajo biti označeni najpozneje 9 mesecev po rojstvu oziroma pred premikom z rojstnega gospodarstva. Za prašiče, rojene pred tem datumom, še vedno velja, da morajo biti označeni najpozneje pred premikom z rojstnega gospodarstva.

Neoznačenih prašičev imetnik ne sme premikati z gospodarstva, niti jih sprejeti na gospodarstvo. Prašiče se označuje z ušesno znamko v desno uho ali s tetoviranjem v desno uho ali na desno stran hrbta tik za plečem.

Označitev prašičev z ušesno znamko

Ušesna znamka za označevanje je plastična, okrogla, premera najmanj 28 mm, rumene barve in sestavljena iz dveh delov, ki se ob uporabi trajno spojita. Ušesna znamka se namesti v desno uho. Na moškem delu ušesne znamke je v črni barvi odtisnjena kratica »MKGP« in Skupinska identifikacijska številka (SIŠ).

Ušesne znamke za označitev prašičev

Skupinska identifikacijska številka ali SIŠ je označba na ušesni znamki. Sestavljena je iz dvočrkovne kode za Slovenijo »SI« in zadnjih šestih števil G-MID gospodarstva. Vsako gospodarstvo ima torej svojo SIŠ in z njo označuje vse prašiče, ki se rodijo na gospodarstvu.

Naročanje ušesnih znamk; imetnik prašičev lahko ušesne znamke naroči pri pooblaščenih označevalcih iz pristojnega kmetijsko-gozdarskega zavoda ali pristojne veterinarske organizacije ali neposredno pri registriranem dobavitelju ušesnih znamk.

Označevanje prašičev s tetoviranjem

Prašiči so lahko označeni s tetoviranjem v desno uho ali na desno stran hrbta tik za plečem. Imetnik, ki želi prašiče tetovirati, mora pri Upravi za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin, [Sektor za identifikacijo in registracijo ter informacijske zadeve](#), vložiti pisno vlogo za dodelitev posebne krajše SIŠ za tetoviranje.

Tetoviranje v uho se izvaja tako, da se najprej v uhelj s tetovirnimi kleščami vtisne ustrezna SIŠ (uhelj mora biti poravnani!), nakar se tetovirna pasta (žele, v obliki stika) temeljito in enakomerno vtre v uhelj. Tetoviranje na desno stran hrbta tik za plečem se izvaja s tetovirnim kladivom tako, da se kladivo z ustrezno SIŠ namoči v tetovirno tinkturo in nato močno udari na hrbet. Pri tem je treba paziti, da zaradi udarca ne nastane hematoma in da držimo kladivo tako, da je odtis številke enakomeren.

Premik prašičev

Premik prašičev je vsak premik živih živali med gospodarstvi oziroma lokacijami, kjer se redi prašiče. Premika se lahko le označene živali, ob premiku pa mora žival spremljati spremni list za prašiče. Vsak premik prašičev je potrebno sporočiti v Centralni register prašičev (CRPš) v priglasitvenem sedem dnevnom roku in ga najkasneje v sedmih dneh od dogodka vpisati v Register prašičev na gospodarstvu (RPG).

Sporočanje premikov v Centralni register prašičev

Premik živali je imetnik prašičev dolžan **priglasiti v CRPš najkasneje 7 dni po dogodku**. Vsak premik javita dva imetnika:

- tisti, ki je žival oddal sporoči **odhod** z gospodarstva,
- tisti, ki je žival prejel sporoči **prihod** na gospodarstvo.

Imetnik lahko podatke o premiku v CRPš sporoči sam preko portala Volos oziroma za to storitev pooblasti pooblaščeno veterinarsko organizacijo. V slednjem primeru, oddajatelj odda obrazec **odhod**, prejemnik pa obrazec **prihod**.

Datum priglasitve

Datum priglasitve je datum, ko je imetnik sporočil podatke v CRPš. Če imetnik podatke sporoči sam, se za datum priglasitve šteje datum uspešno shranjenega vnosa podatkov v CRPš. Če imetnik podatke v CRPš sporoči preko pooblaščene veterinarske organizacije, se za datum priglasitve šteje datum prejema, oddaje obrazca, ki ga pooblaščena veterinarska organizacija vpiše na prejet obrazec. Ob osebni oddaji obrazca mora pooblaščena veterinarska organizacija na izrecno zahtevo imetnika izdati potrdilo o prejemu oz. potrditi v RPG v rubriko priglasitev v CRPš.

Vrste premikov

Premiki med gospodarstvi, oddaja v rejo, oddaja v klavnico

Med te premike se šteje tudi premike prašičev med gospodarstvi, ki so registrirana v okviru enega kmetijskega gospodarstva. Prašiče ob premiku spremlja spremni list za prašiče. Imetnik sporoči premik v CRPš ter vpiše podatke o premiku v RPG. Dodatne informacije v zvezi z oddajo prašičev v klavnico najdete tukaj.

Zakol za lastno domačo porabo

Gre za zakol prašičev na gospodarstvu za lastno domačo porabo, zato se v tem primeru spremnega lista ne izpolni. Dogodek imetnik ne sporoča v CRPš, temveč le vpiše podatek v RPG.

Pogin

V primeru pogina se spremnega lista ne izpolni. Dogodek imetnik ne sporoča v CRPš, temveč le vpiše podatek v RPG. Imetnik poskrbi za odvoz kadavra.

Premiki na sejem, razstavo

Oddajatelj izpolni spremni list za prašiče, sporoči premik odhod v CRPš ter podatke o premiku vpiše v RPG. Predstavniki sejma sporoči premik prihod na sejem v CRPš. Ob odhodu prašičev predstavniki sejma izpolni nov spremni list za prašiče ter sporoči premik odhod v CRPš. Prejemnik prašičev sporoči premik prihod v CRPš ter podatke o premiku vpiše v RPG .

Odprema, izvoz

Gre za premike prašičev v države članice EU tretje države. Živali ob premiku spremlja spremni list za prašiče. Oddajatelj premik sporoči v CRPš ter vpiše podatek o premiku v RPG. Dodatne informacije najdete s klikom na Odprema v države članice EU ali Izvoz v tretje države.

Prejem, uvoz

Gre za prihod prašičev v Republiko Slovenijo iz držav članic EU tretjih držav. Prašiče spremlja dokumentacija države iz katere prihajajo. Ob prihodu prejemnik prašičev izpolni spremni list za prašiče, sporoči premik prihod v CRPš ter podatek o prejemu živali vpiše v RPG. Dodatne informacije najdete s klikom na prejem iz držav članic EU ali uvoz iz tretjih držav.

Spremni list za prašiče

Spremni list za prašiče je sestavljen iz štirih delov:

- izvornik (sive barve)
- kopija **prihod** (rdeče barve)
- kopija **odhod** (zelene barve)
- kopija za oddajatelja (bele barve).

Spremni list za premik prašičev

Prejemnik (kupec) živali prejme izvornik spremnega lista in kopijo **prihod**.

Oddajatelj (prodajalec) živali obdrži kopijo **odhod** in kopijo za oddajatelja.

Spremni list izpolni imetnik, ki žival oddaja. Na spremni list vpiše naslednje podatke:

- število oddanih živali ter SIŠ (skupinska identifikacijska številka)
- podatke o oddajatelju (G-MID, ime, priimek in naslov gospodarstva, s katerega se živali oddajajo. V primeru prejema, uvoza se napiše državo iz katere žival prihaja),
- podatke o prejemniku (G-MID, ime, priimek in naslov namembnega gospodarstva; v primeru odpreme, izvoza imetnik vpiše namembno državo v katero žival potuje),
- podatke o prevoznem sredstvu in prevozniku (naziv prevoznika, registrska številka prevoznega sredstva, registracijska številka prevoznika*),
- datum oddaje in datum prejema živali,
- podpis oddajatelja in prejemnika (prevoznika).

* Registracijska številka prevoznika se vpiše v primeru, ko mora prevoz opraviti prevoznik, ki je zavezanec za vpis v evidenco UVHVVR v skladu s predpisi, ki urejajo pogoje in način prevoza živali (ko bodo živali potovale na razdalji več kot 50km). Če prevoz opravijo skrbniki živali sami z uporabo lastnih prevoznih sredstev in je razdalja krajša od 50 km, se vpiše **lastni prevoz** in registrsko številko prevoznega sredstva.

Oddajatelj in prejemnik prašičev hranita svoj izvod spremnega lista še najmanj tri leta po prejemu živali.

Naročanje spremnih listov; imetnik lahko spremni list za prašiče naroči sam preko [spletnega portala Volos](#) (potrebuje avtoriziran dostop), pri pooblaščen veterinarski organizaciji ali na Upravi za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin, Sektor za identifikacijo in registracijo živali ter informacijske sisteme.

Do sprejetja nove nacionalne zakonodaje za implementacijo uredb EU na področju zdravja živali (zaradi zamud pri sprejemanju delegiranih in izvedbenih uredb EU) postopki izvajanja sistema na področju zdravja živali, kakor tudi na področju identifikacije in registracije živali ter registracije gospodarstev, še naprej potekajo na način, določen z nacionalnimi predpisi. V zvezi z identifikacijo in registracijo živali ter gospodarstvi se uporabljajo naslednje Uredbe EU

- [UREDBA \(EU\) 2016/429 EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA o prenosljivih boleznih živali in o spremembi ter razveljavitvi določenih aktov na področju zdravja živali \(„Pravila o zdravju živali“\) \(AHL 2016/429\)](#)
- [DELEGIRANA UREDBA KOMISIJE \(EU\) 2019/2035 o dopolnitvi Uredbe \(EU\) 2016/429 Evropskega parlamenta in Sveta glede pravil za obrate, ki gojijo kopenske živali, in valilnice ter za sledljivost nekaterih gojenih kopenskih živali in valilnih jajc \(DA 2019/2035\), spremenjena z DELEGIRANA UREDBA KOMISIJE \(EU\) 2020/1625 o spremembi \[Delegirane uredbe Komisije \\(EU\\) 2019/2035 o dopolnitvi Uredbe \\(EU\\) 2016/429 Evropskega parlamenta in Sveta glede pravil za obrate, ki gojijo kopenske živali, in valilnice ter za sledljivost nekaterih gojenih kopenskih živali in valilnih jajc \\(DA 2020/1625\\)\]\(#\)](#)
- [IZVEDBENA UREDBA KOMISIJE \(EU\) 2021/520 o določitvi pravil za uporabo Uredbe \(EU\) 2016/429 Evropskega parlamenta in Sveta v zvezi s sledljivostjo nekaterih gojenih kopenskih živali \(Izvedbena 2021/520\)](#)
- [IZVEDBENA UREDBA KOMISIJE \(EU\) 2021/963 o določitvi pravil za uporabo uredb \(EU\) 2016/429, \(EU\) 2016/1012 in \(EU\) 2019/6 Evropskega parlamenta in Sveta glede identifikacije in registracije enoprstih kopitarjev ter določitvi vzorcev identifikacijskih dokumentov za navedene živali \(Izvedbena Kopit 2021/963\)](#)

Členi Uredbe o zdravju živali 2016/429 (AHL), ki se neposredno nanašajo na identifikacijo živali in registracijo gospodarstev (obratov) v povezavi s členi uredb DA 2019/2035, DA 2019/2035, Izvedbena 2021/520 in Izvedbena Kopit 2021/963, so navedeni v spodnjem dokumentu.

Zakonodaja

[Pravilnik o identifikaciji in registraciji prašičev](#)

- [Pravilnik o Evidenci imetnikov rejnih živali in Evidenci rejnih živali](#)
- [Uredba \(EU\) 2016/429 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 9. marca 2016 o prenosljivih boleznih živali in o spremembi ter razveljavitvi določenih aktov na področju zdravja živali \(„Pravila o zdravju živali“\) \(Besedilo velja za EGP\) \(2016/429\)](#)
- [Delegirana uredba Komisije \(EU\) 2019/2035 z dne 28. junija 2019 o dopolnitvi Uredbe \(EU\) 2016/429 Evropskega parlamenta in Sveta glede pravil za obrate, ki gojijo kopenske živali, in valilnice ter za sledljivost nekaterih gojenih kopenskih živali in valilnih jajc \(Besedilo velja za EGP\) \(2019/2035\)](#)
- [Delegirana uredba Komisije \(EU\) 2020/1625 z dne 25. avgusta 2020 o spremembi Delegirane uredbe Komisije \(EU\) 2019/2035 o dopolnitvi Uredbe \(EU\) 2016/429 Evropskega parlamenta in Sveta glede pravil za obrate, ki gojijo kopenske živali, in valilnice ter za sledljivost nekaterih gojenih kopenskih živali in valilnih jajc \(Besedilo velja za EGP\) \(2020/1625\)](#)

- [Izvedbena uredba Komisije \(EU\) 2021/520 z dne 24. marca 2021 o določitvi pravil za uporabo Uredbe \(EU\) 2016/429 Evropskega parlamenta in Sveta v zvezi s sledljivostjo nekaterih gojenih kopenskih živali \(Besedilo velja za EGP\) \(2021/520\)](#)

Kaj se nam obeta z novim pravilnikom

ušesna znamka,

– tetovirano znamenje,

– **elektronsko sredstvo za identifikacijo.**

(1) Elektronski sredstvi za identifikacijo sta elektronska ušesna znamka in elektronski injicirni transponder.

(2) Elektronsko sredstvo za identifikacijo mora biti skladno s tehničnimi specifikacijami iz Dela 2 Priloge II k Izvedbeni uredbi 2021/520/EU.

(3) Elektronska ušesna znamka mora, z izjemo vsebine, zadostiti enakim zahtevam kot običajna ušesna znamka, poleg tega ima vgrajen transponder. Vsebina transponderja je določena v tretjem odstavku 4. člena tega pravilnika. Na moškem delu ušesne znamke je odtisnjena enaka vsebina, kot je na transponderju.

(4) Injicirni transponder se uporabi na način in pod pogoji iz 17. člena tega pravilnika. Vsebina transponderja je določena v tretjem odstavku 4. člena tega pravilnika.

8. člen

(nadomestitev sredstev za identifikacijo)

(1) Če sredstvo za identifikacijo postane nečitljivo ali se izgubi, mora izvajalec dejavnosti nemudoma oziroma najpozneje v sedmih dneh od dneva, ko je izgubo opazil, prek centralnega registra naročiti nadomestno sredstvo za identifikacijo in ga namestiti na žival najpozneje v sedmih dneh po prejetju.

(2) Dvojniki sredstva za identifikacijo mora glede oblike izpolnjevati pogoje iz 5. do 7. člena tega pravilnika. Vsebina dvojnika sredstva za identifikacijo mora biti enaka originalni.

(3) Ne glede na prejšnji odstavek se lahko vsebina sredstva razlikuje od originalne, če:

- je žival označena z elektronskim sredstvom za identifikacijo in
- izvajalec dejavnosti upravo obvesti o originalni in nadomestni identifikacijski številki.

(dokument o premiku - spremni list)

(1) Izvajalec dejavnosti, ki prašiče premika iz obrata v drug obrat, pred premikom izda spremni list (v nadaljnjem besedilu: SLP), ki vsebuje informacije iz 57. člena Delegirane uredbe 2019/2035/EU.

(2) Za izvajanje 269. člena Uredbe 2016/429/EU izvajalec dejavnosti na SLP vpiše še naslednje informacije:

– kategorije živali;

- SIŠ oziroma identifikacijske številke živali;
- število živali v okviru kategorije in SIŠ oziroma identifikacijske številke.

(3) Izvajalec dejavnosti izda SLP:

- elektronsko, z neposrednim vnosom informacij v CRPš, pri čemer uprava izda številko spremnega lista,
- elektronsko, prek pooblaščenega veterinarske organizacije, ki informacije pred premikom vnese v CRPš, in pri čemer uprava izda številko spremnega lista ali,
- papirno, na vzorcu obrazca, ki je objavljen na osrednjem spletnem mestu državne uprave ter s predpripravljenimi številko spremnega lista, ki jo izda uprava.

(4) SLP se hrani na namembnem obratu najmanj tri leta. Informacije o odhodu oziroma prihodu živali se takoj vnesejo v RPO, v CRPš pa najpozneje sedmi dan po premiku. Če informacije v CRPš vnese pooblaščen veterinarska organizacija, je rok za oddajo najpozneje četrti dan po premiku.

(5) Če se izda elektronski SLP, vnos informacij o SLP velja tudi kot priglasitev informacij o odhodu z obrata v skladu s 14. členom tega pravilnika, vnos informacij v RPO v skladu s četrtem odstavkom 11. člena tega pravilnika ter hramba SLP v skladu s prvim stavkom prejšnjega odstavka tega člena. V skladu s 116. členom Uredbe 2016/429/EU pošiljko živali na poti spremlja informacija o številki spremnega lista, prek katere je mogoč vpogled v SLP na javno dostopni aplikaciji, objavljeni na osrednjem spletnem mestu državne uprave.

(6) Če do premika živali ne pride, izvajalec dejavnosti najpozneje v sedmih dneh po nameravanem datumu premika prekliče elektronski SLP.

(Centralni register prašičev - CRPš)

(1) Centralni register prašičev (v nadaljnjem besedilu: CRPš) je računalniška podatkovna zbirka o prašičih, ki jo vodi uprava v skladu s točko (c) prvega odstavka 109. člena Uredbe 2016/429/EU, 56. členom Delegirane uredbe 2019/2035/EU in prvim odstavkom 3. člena Izvedbene uredbe Komisije 2021/520/EU.

(2) GMID je edinstvena registracijska številka, ki jo uprava dodeli obratu ob vpisu v register obratov.

(3) Za izvajanje 269. člena Uredbe 2016/429/EU se v CRPš poleg informacij iz prvega odstavka tega člena vodijo še naslednje informacije:

- o kategorijah živali v obratu ter spremembah kategorij;
- o rojstvih oziroma odstavitvah pujskov in smrtih živali v obratu;
- o izdanih ušesnih znamkah in drugih sredstvih za identifikacijo in izdanih dvojnikih;
- o nadzoru nad izvajanjem določb tega pravilnika;
- o izvajalcih storitev javne službe na področju označevanja in registracije prašičev;
- o uporabnikih elektronskega poslovanja.

(4) Izvajalec dejavnosti je dolžan preveriti točnost informacij v CRPš in v primeru nepravilnosti najpozneje 15 dni po priglasitvi v CRPš zahtevati popravek.

16. člen

(odstopanje za obrate, ki redijo do pet prašičev za lastno domačo porabo)

(1) Izvajalec dejavnosti v obratu, ki redi do pet prašičev za lastno domačo porabo, lahko uveljavlja odstopanje od priglasitve informacij iz pete alineje prvega odstavka 14. člena tega pravilnika, če:

1. na upravo odda zahtevek za uveljavljanje odstopanja v skladu z drugim odstavkom tega člena;
2. izpolnjuje naslednje pogoje:
 - izvajalec dejavnosti je fizična oseba;
 - izvajalec dejavnosti ima za rejo prašičev registriran le en obrat in redi skupaj največ pet prašičev letno, v obdobju od 1. februarja do 31. januarja naslednjega leta;
 - prašiče redi izključno za lastno porabo;
 - redi le eno kategorijo prašičev - kmečka reja prašičev;
 - ne redi svinj oziroma ne izvaja razmnoževanja;
 - ima urejen prostor za rejo prašičev;
 - prašiče pridobi iz obratov v Sloveniji;
 - prašiče premika le v klavnico za storitveni zakol za lastno porabo.

(2) Izvajalec dejavnosti, ki želi uveljavljati odstopanje iz tega člena, na upravo vloži zahtevek, v katerem navede, da želi uveljavljati odstopanje, izjavo, da izpolnjuje pogoje iz prejšnjega odstavka ter podpis. Če je iz uradnih evidenc razvidno, da obrat izvajalca dejavnosti izpolnjuje pogoje, uprava informacijo o odstopanju za ta obrat vpiše v register obratov. Odstopanje je veljavno do preklica. Izvajalec dejavnosti zahtevek odda pisno ali elektronsko.

(3) Če izvajalec dejavnosti ne izpolnjuje več pogojev iz prejšnjega odstavka, mora najpozneje v sedmih dneh od spremembe na upravo posredovati informacijo, da preklicuje zahtevek za uveljavljanje odstopanja.

(4) Če je iz uradnih evidenc razvidno, da izvajalec dejavnosti ne izpolnjuje več pogojev iz drugega odstavka tega člena, uprava dovoljenje za odstopanje po uradni dolžnosti prekliče in o tem pisno ali elektronsko obvesti izvajalca dejavnosti.

17. člen

(odstopanja za izvajalce dejavnosti v zaprtih obratih in izvajalce dejavnosti, ki redijo prašiče za kulturne, zgodovinske, rekreativne, znanstvene ali športne namene)

(1) Za izvajanje tretjega odstavka 54. člena Delegirane uredbe 2019/2035/EU izvajalec dejavnosti v zaprtih obratih in izvajalec dejavnosti, ki redi prašiče za kulturne, rekreativne ali znanstvene namene, na upravo vloži zahtevek za odstopanje pri načinu identifikacije prašičev. V zahtevku navede informacije o obratu, vrsto reje, dokazila oziroma informacije o vrsti reje in število živali (ali število živali letno). Če izvajalec dejavnosti izpolnjuje pogoje iz naslednjega odstavka, uprava v register obratov vpiše informacijo o odstopanju in izvajalcu dejavnosti izda soglasje za uporabo odstopanja.

(2) Za uveljavljanje odstopanja mora izvajalec dejavnosti izpolnjevati naslednje zahteve:

- prašiči so označeni z injicirnim transponderjem, ki ga vstavi veterinar, in ki ga dobavi pooblaščen proizvajalec,

- za vsako žival, ki je označena na ta način, informacije sporoči upravi, da se v CRPš vzpostavi povezava z obratom;
- prašiči v obratu niso namenjeni za zakol za prehrano ljudi.

22. člen (začetek uporabe)

Ta pravilnik se začne uporabljati 1. februarja 2024.

Biovarnost

Biovarnosti v povezavi z zdravjem živali se daje vedno večji poudarek. Biovarnost pa še pridobi na pomembnosti ob pojavu (izbruhu) nalezljivih bolezni, ki jih je zelo težko nadzorovati. Tega se vedno znova zavedamo ob izbruhih afriške prašičje kuge ali pri pojavu drugih kužnih bolezni. Poleg tega lahko boljša biovarnost reje pripomore k izboljšanju produktivnosti rejnih živali, posredno pa tudi k zmanjšani uporabi antibiotikov. Biovarnost lahko opredelimo kot izvajanje ukrepov za zmanjšanje verjetnosti vnosa bolezni v rejo (zunanja biovarnost) in nadaljnega širjenja patogenih mikroorganizmov znotraj kmetije (notranja biovarnost). Upoštevanje biovarnostnih ukrepov ima za posledico preprečevanje prenosa bolezni med kmetijami kot tudi znotraj kmetije. Pri pripravi biovarnostnega programa moramo poznati prenos bolezni tveganja in ukrepe za ublažitev bolezni, ki naj bi bili učinkoviti. Posledica striktnega izvajanja biovarnosti je tudi zmanjšana uporaba antibiotikov v reji in zmanjšana odpornost živali na antibiotike, kar je dobro tako za živali kot ljudi. Ob uporabi razkužil, ki so prijazna naravi vplivamo tudi na zmanjšanje »onesnaževanja« okolja.

ZUNANJA BIOVARNOST

2.1 Nakup živali, semena in karantena

Ukrepom, ki prispevajo k zunanji biovarnosti, štejemo nakup plemenskih živali ter semena, zrak, opremo, transport, ljudi, kadavre, vodo in krmo, živalske izločke, divje živali in hišne ljubljence. Neposredni stik med okuženimi in dovzetnimi živalmi predstavlja najučinkovitejši način za prenos bolezni. Tako nakup novih živali ali semena vedno predstavlja veliko tveganje za domačo populacijo (čredo) prašičev ali živali, ki še niso razvili imunosti proti določenemu povzročitelju okužbe. Zaradi prenosa preko neposrednega stika žival - žival je najboljšo čim manj živali nabavljati zunaj reje (lastna obnova). V popolnoma zaprtem sistemu je tveganje za vnos bolezni v rejo manjše. Pogosto dodajanje vedno novih živali lahko spodbuja neprekinjeno kroženje patogenov specifičnih za rejo. Zelo pomembno je tudi, da se omeji število rej v katerih se nabavlja plemenski material in/ali seme (če je le možno ena reja in en OC). Nakup živali in genetskega materiala morajo vedno prihajati iz rej z enakim ali višjim zdravstvenim statusom in biovarnostnim programom, kot ga ima reja, ki živali kupuje.

Reje z visokim zdravstvenim statusom se osredotočajo na vzrejo »zdravih« žival. Sam status lahko vključuje potrjeno odsotnost številnih nalezljivih bolezni, statusi rej brez specifičnih patogenov v reji (SPF). Tako se lahko prepreči nenameren vnos novih patogenov v rejo. Na Danskem je sistem SPF že utečen in nakazuje na zdravstveni status. Zdravstveni statusi rej se nenehno spreminjajo in so dostopni vsem

uporabnikom/kupcem plemenskih živali. Reje, ki so si pridobile status proste reje, imajo velikokrat ostrejše ukrepe kot so predpisani, s tem zmanjšujejo možnost okužb in izgubo statusa. Vse novo kupljene živali je potrebno v rejo vedno vključevati preko karantene. Med obdobjem karantene je potrebno živali klinično pregledati, da se zagotovi, da so živali zdrave ali da se ne bodo pojavili simptomi bolezni. V času karantene se živalim ponovno odvzame kri, da se odkrijejo morebitne/ trenutne okužbe (serologija, blato). To je pomembno za prepoznavanje sub kliničnih prenašalcev, hkrati pa jih lahko testiramo, da ugotovimo ali so zaščiteni pred povzročitelji okužb, ki jih imamo v reji. Obdobje, ko so živali v karanteni lahko izkoristimo tudi za preventivna cepljenja živali, da se zagotovi zadostna imunost, ko pridejo v stik z obstoječo čredo.

Za določitev trajanja karantene je potrebno upoštevati inkubacijsko dobo določene bolezni (čas med okužbo in pojavom kliničnih znakov bolezni). Karantena naj bi na splošno trajala štiri tedne, pri nekaterih boleznih pa je potrebno daljše časovno obdobje. Med temi boleznimi so prašičji reprodukcijski in respiratorni sindrom (PRRS) ter prašičji cirkovirus tip 2(PCV2), kjer karantena traja od 6 do 8 tednov, pri enzootski pljučnici pa celo 8 do 10 tednov.

Osemenjevanje svinj je zelo razširjena tehnika, ki se uporablja kot reprodukcijsko orodje v intenzivnih rejah. Osemenjevanje nudi številne prednosti: uporaba novega vrhunškega genetskega materiala, boljši nadzor bolezni in ekonomsko ugodnejšo varianto. Vse te prednosti pa lahko štejemo (na neki točki) tudi kot pomanjkljivosti saj seme lahko predstavlja pot prenosa nalezljivih bolezni ali genetskih napak. Veliko patogenih mikroorganizmov je že bilo izoliranih iz semena merjascev in za nekatere je bilo ugotovljeno, da se preko semena tudi prenašajo (virus Afriške prašičje kuge (APK), prašičji parvovirus, bruceloza, virus PRRS ter bolezen Aujezskega). Da se prepreči prenos bolezni preko semena, morajo osemenjevalna središča biti brez naštetih bolezni, kar zagotavljajo z zelo visokimi sanitarnimi in biovarnostnimi normativi.

Pravilno mesečno poročanje staleža prašičev na KMG

mag. Sašo Sever - KGZS-Zavod Murska Sobota, specialist za prašičerejo

Upravičenci so dolžni v času trajanja obveznosti, to je od 1.1.2023 do 31.12.2023, v CRPš sporočiti podatke o staležu prašičev na svojem KMG, za vsako posamezno gospodarstvo ne glede na to, ali za to gospodarstvo uveljavlja podintervencijo DŽ-prašiči ali ne.

Podatke o staležu je upravičenec dolžan sporočiti po naslednjih kategorijah prašičev:

1. število sesnih pujskov
2. število tekačev
3. število pitancev
4. število plemenskih svinj
5. število plemenskih mladic

Podatke o staležu prašičev na KMG je upravičenec dolžan sporočiti mesečno, na prvi dan v mesecu najpozneje do sedmega v mesecu. Če je sedmi dan sobota, nedelja ali praznik, se zadnji dan za poročanje prenese na prvi naslednji delovni dan. Upravičenec lahko podatke o staležu prašičev v CRPš vnaša sam, če si je pridobil uporabniško ime in geslo. Če za brezplačen dostop ne zaprosi, lahko v njegovem imenu podatke v CRPš vnese pooblaščen organizacija (veterinarske ambulante).

Upravičenec, ki se vključi v izvajanje podintervencije DŽ-prašiči, je ob vsakem premiku oziroma odhodu prašičev iz kmetijskega gospodarstva, na spremnem listu navesti število prašičev po kategorijah, ki so predmet odhoda.

V primeru pregleda na kraju samem, ki je določen v integriranem administrativnem in kontrolnem sistemu za leto 2023, kontrolor na dan pregleda preveri tudi število prašičev po posameznih kategorijah. Če je ob pregledu na kraju samem ugotovljeno večje število prašičev od tistega, ki je bilo javljeno ob zadnjem poročanju v CRPš, ter prijavljeno in ugotovljeno število prašičev posamezne kategorije ne presega največjega dovoljenega števila, se pri izračunu povprečnega števila prašičev upošteva prijavljeno število prašičev v CRPš.

Če upravičenec na enega ali več presečnih datumov ne prijavi staleža prašičev v CRPš, se mu za izračun povprečnega staleža prašičev, upoštevajo le prijavljeni podatki o številu prašičev. Če upravičenec na en presečni datum ne prijavi staleža, se mu plačilo za celotno podintervencijo zniža za 15 %, če se to zgodi dvakrat, se mu izplačilo zniža za 30 %, če pa staleža ne javi več kot dvakrat, se mu zavrne izplačilo za celotno podintervencijo.

Viri:

- Uredba o intervenciji dobrobit živali za leto 2023

Seznanitev s težavami na terenu pri izvajanju pregledov na kraju samem za podintervencijo DŽ za prašiče iz intervencije dobrobit živali 2022

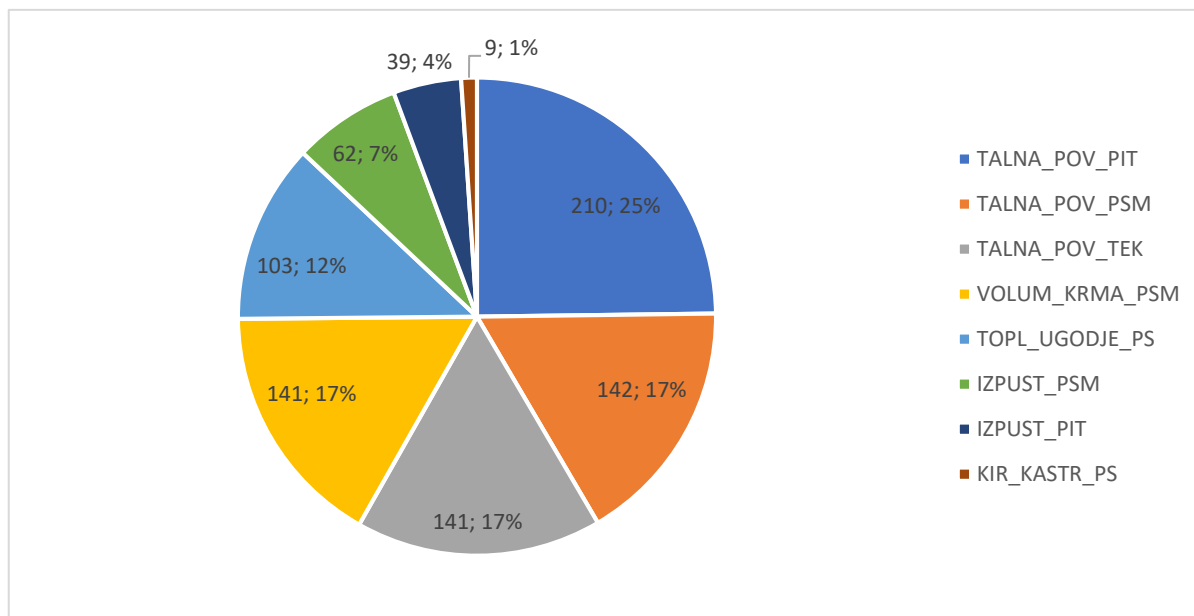
mag. Sašo Sever - KGZS-Zavod Murska Sobota, specialist za prašičerejo

Namen ukrepa DŽ je spodbujanje rejcev živali k izpolnjevanju zahtev za dobrobit živali, ki presegajo zahteve, opredeljene v navzkrižni skladnosti. Ukrep DŽ se je v letu 2022 izvajal v okviru treh operacij. Ena od teh je bila operacija DŽ-prašiči. Vsebina ukrepa je zapisana v uredbi o ukrepu dobrobit živali iz Programa razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014-2020 v letu 2022 (Uradni list RS, št. 203/21).

Pregled izpolnjevanja posameznih zahtev se opravlja z administrativnim pregledom in pregledom na kraju samem. Zmanjšanja plačil in izključitve za operacijo DŽ-prašiči se izvedejo v skladu z uredbo, ki ureja izvedbo ukrepov kmetijske politike za leto 2022 in uredbo, ki ureja navzkrižno skladnost.

V poročilu o ugotovljenih kršitvah na vlogah za ukrep dobrobit živali v letu 2022, ki ga je pripravil Sektor za neposredna plačila, Oddelek za sonaravno kmetijstvo na ARSKTRP, so podane osnovne informacije o številu vlagateljev, izplačanih zneskih in opisane kršitve, ki so bile ugotovljene z administrativno kontrolo in pregledu na kraju samem.

V letu 2022 je bilo na operaciji DŽ prašiči obračunanih 252 vlog, 11 KMG MID-ov je bilo takih, ki so hkrati uveljavljali tako operacijo DŽ prašiči kot tudi operacijo DŽ govedo. Celotni znesek izplačanih sredstev v letu 2022 za vse operacije je bil 7.574.905,84 EUR, skupni znesek zavrnjenih izplačil je znašal 147.105,21 EUR. Samo na operaciji DŽ prašiči je bilo izplačanih 2.249.554,25 EUR.

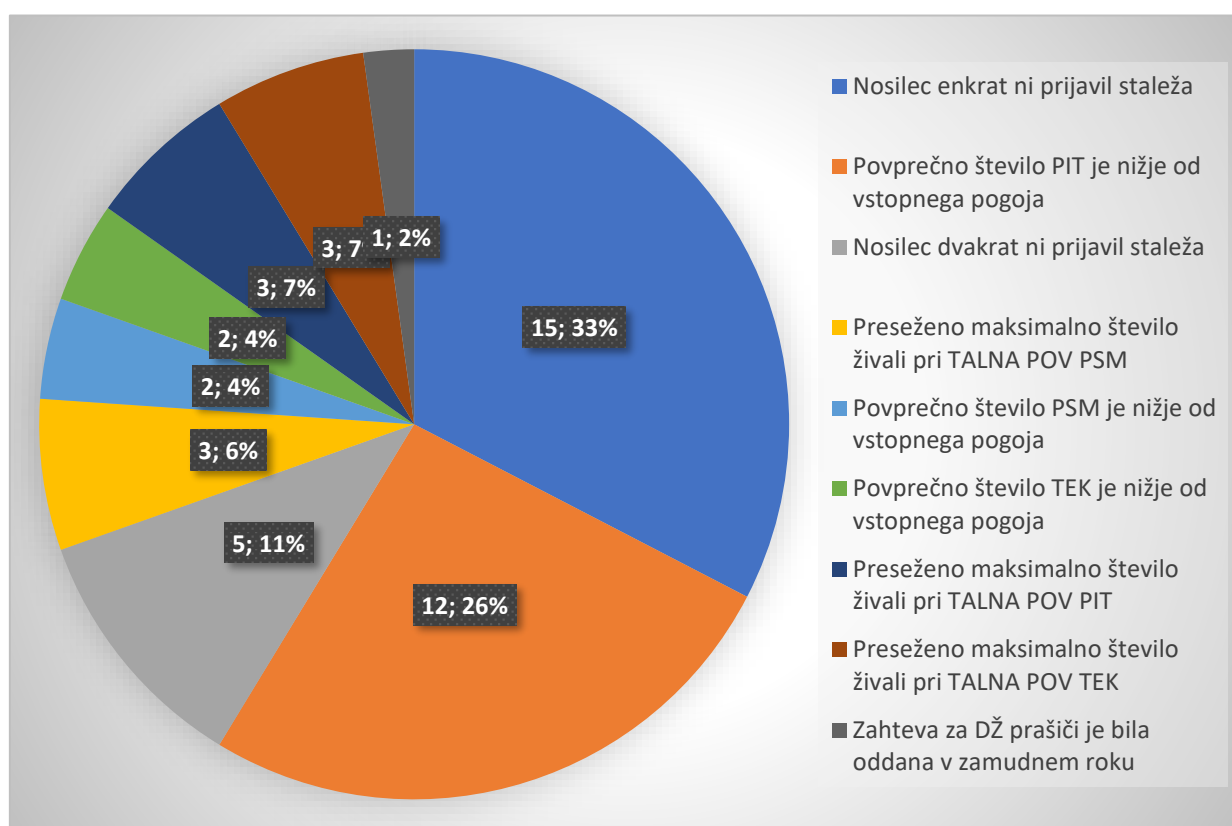

Slika 2: Struktura zahtev pri operaciji DŽ prašiči

Pri obravnavi strukture posameznih zahtev, ki so jih rejci izbrali pri operaciji DŽ prašiči v letu 2022, vidimo, da je najbolj zastopana zahteva 10 % večja neovirana talna površina na žival. Omenjeno zahtevo je izbralo 210 KMG MID-ov, za kategorijo pitancev, 142 za kategorijo plemenskih svinj in mladic in 141 za kategorijo tekačev. Sledi zahteva za ponudbo voluminozne krme pri plemenskih svinjah in mladicah,

katero je izbralo 141 rej oziroma 17 %, zahtevo toplotno ugodje plemenskih svinj in pujskov so izvajala 103 kmetijska gospodarstva, skupinsko rejo z izpustom za plemenske svinje in mladice 62 KMG MID-ov in izpust za prašiče pitance 39 KMG MID-ov. Najmanj zastopana zahteva je zahteva za kirurško kastracijo sesnih pujskov z uporabo anestetikov oziroma analgetikov. Omenjeno zahtevo je izbralo le 9 KMG MID-ov.

V letu 2022 je bilo skupaj, pri vseh operacijah opravljenih 394 kontrol na 373 KMG MID-h na kraju samem, od tega je bilo pri operaciji prašiči opravljenih 14 kontrol na kraju samem, kar pomeni 5,56 % delež vseh vlog na operaciji prašiči. Število kontrol na kraju samem v primerjalnem obdobju 2020 do 2022 narašča, narašča pa tudi delež kontroliranih rej. V letu 2020 je bilo opravljenih 298 kontrol na 282 KMG MID-ih, kar predstavlja 3,47 % delež in v 2021 331 kontrol na 319 KMG MID-ih, kar predstavlja 3,8 % delež in v letu 2022 4,5 % delež.

Slika 3: Struktura napak pri administrativnih kontrolah 2022

Administrativna kontrola se je izvajala pri vseh vlogah. V letu 2022 je bilo pri operaciji DŽ prašiči ugotovljenih 46 kršitev. Največ napak se pojavlja pri mesečnem sporočanju staleža, kjer 15 vlagateljev natanko enkrat na mesečni presečni datum ni sporočilo staleža v Centralni register prašičev, 5 vlagateljev natanko dvakrat ni sporočilo staleža. Sledi 12 KMG MID-ov katerih povprečno število pitancev je nižje od vstopnega pogoja. Po 3 vlagatelji, imajo preseženo maksimalno število živali pri zahtevi 10% TALNA POV za kategorije PSM, TEK in PIT.

Vir:

Poročilo o ugotovljenih kršitvah na vlogah za ukrep dobrobit živali v letu 2022,
ARSKTRP, avgust 2023